

AGROSVET

BROJ 17 OKTOBAR 2007.

BESPLATAN PRIMERAK

TRITIKALE – ŽITARICA ZA
STOČNU HRANU I...

VREME SAJMOVA

FERTIGACIJA VEŠTAČKOM KIŠOM

Kraljevačkog bataljona 235/2,
34000 Kragujevac, Srbija
Tel: (+381) 034/308 000, 308 001
Fax: (+381) 034/308 016
www.agromarketdoo.com
e-mail: info@agromarket.kg.co.yu

Distributivni centri:

Kragujevac 034/300-435,
Beograd 011/84-88-307,
Valjevo 014/286-800,
Subotica 024/753-307,
Sombor 025/432-410,
S.Mitrovica 022/649-013,
Niš 018/274-700
Bijeljina +387/55 355-230,
Gradiška +387/51 809-840,
Podgorica 081/872-165

Stručna služba:

Aleksandar Jotov - šef stručne službe
Mob: 063/658-310
e-mail: jotov@agromarket.kg.co.yu

Veselin Šuljagić
Mob: 063/658-307
e-mail: suljagic@agromarket.kg.co.yu

Dragan Đorđević
Mob: 063/102-23-45
e-mail: ganga@agromarket.kg.co.yu

Vladimir Dragutinović
Mob: 063/438-483
e-mail: vlada@agromarket.kg.co.yu

Velibor Hristov
Mob: 063/658-312
e-mail: hristov@agromarket.kg.co.yu

SADRŽAJ

TRITIKALE – ŽITARICA ZA STOČNU HRANU I...	6
U JESENJU SETVU SA NS SORTAMA STRNIH ŽITA	8
GODINA KOJU SU POJELI SUŠA I VATRA	11
VREME SAJMOVA	13
MAXIM XL 035 FS	16
RIBIZLA NAŠA NOVA ŠANSA - II DEO	17
FERTIGACIJA VEŠTAČKOM KIŠOM	21
PROGNOZNO IZVEŠTAJNA SLUŽBA	23
NEOPHODNOST UPOTREBE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA	25

AGROSVET

MESEČNA REVIIJA

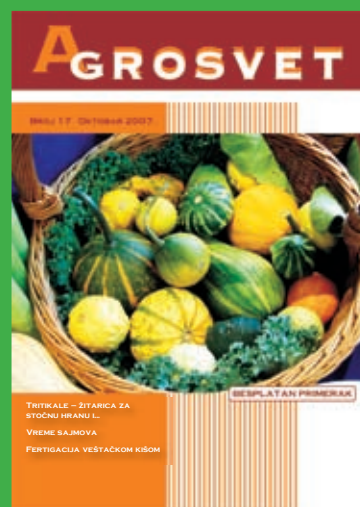
IZDAVAČ AGROMARKET DOO
ADRESA: KRALJEVAČKOG BATALJONA 235/2
34000 KRAGUJEVAC
TEL: 034/308-000, 308-001
FAX: 034/308-016

DIREKTOR ČASOPISA:
DIPL. ING. POLJ. DUŠAN MOJSILOVIĆ

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
DRAGAN ĐORĐEVIĆ, DIPL.ING. POLJ.

STRUČNI SARADNICI:
DR ANDRIJA PEJIĆ
DR MIROSLAV IVANOVIĆ,
DUŠAN RADOJEVIĆ, DIPL. INŽ. POLJ
VLADIMIR RAJKOVIĆ, DIPL. INŽ. POLJ,
SLAVOLJUB VUKIČEVIĆ, DIPL. HEM,
VESELIN ŠULJAGIĆ, DIPL. ING. POLJ.
DRAGUTIN ARSENIJEVIĆ, DIPL. ING. ZAŠTITE BILJA
GORAN PETROVIĆ, DIPL. ING. ZAŠTITE BILJA
BOJAN ĐOKIĆ, DIPL. ING. POLJ.

ŠTAMPA: KOLOR PRES, LAPOVO

I za nas je sezona koju bi većina poljoprivrednika da što pre zaboravi, a pred nama je nova. I logično pitanje, šta i kako dalje? Vreme za pravi odgovor je kratko, opcije su brojne, od rada kao dosad, preko uvećanog investiranja u poljoprivredu ali i potpunog odustajanja od proizvodnje.

Zašto je to tako? Za mnoge nerazumljivo kolebanje. Poljoprivreda u zemlji koja je pre desetak dana dobila kvote za izvoz kvalitetnog vina u zemlje EU, koja ima stalno otvorena vrata za izvoz telećeg i junećeg mesa, ovčijih i kozjijih mlečnih proizvoda, ima visoko kvalitetnu i cenjenu malinu, višnju, borovnicu, visokokvalitetna semena hibrida pšenice, kukuruza i suncokreta, najviše zavisi od suše i grada, ranih mrazeva, ali i trgovaca, nakupaca, uvozničko-izvoznog lobija, poteza organa uprave itd. Naravno, ima i do našeg mentaliteta. Još uvek nemamo razvijen preduzetnički moto, ne koristimo iskustva i znanja onih koji su ovo prošli, očekujemo da neko umesto nas realizuje naše proizvode, da neko...

Svoje mesto u poljoprivredi ne samo u susedstvu već i na planetarnom nivou moramo gledati ne godinu za godinu, već 5 do 10 godina unapred i raditi na tome da svoju proizvodnju prilagodimo kako prirodi i njenim ćudima već i zahtevima tržišta. Da smo na to mislili ranije, ne bi imali degradirana zemljišta usled nedostatka organskih hraniva jer je permanentno smanjivan stočni fond, štete i preko 60% usled vodnovazdušne suše jer smo ispod Albanije po zalivnim sistemima, problem sa štetama od grada jer imamo neadekvatnu protivgradnu zaštitu i nismo postavili protivgradne mreže, štete od ranih prolećnih mrazeva jer nemamo antifrost sisteme i tako dalje, spisak je podugačak.

Treba biti spreman na promene u sistemu gajenja, većem poštovanju tehnologije proizvodnje, izboru vrsta i sorata, novim metodama aplikacije mineralnih hraniva i pesticida. Sve ovo uslovljava „njeno visočanstvo priroda“ sa svojim ćudima i hirovima. Stoga treba biti spreman i na promenu vrsta koje smo tradicionalno gajili. Predviđanja su da će udeo strnih žita u strukturi setve rasti i do 45%, pre svega ječam i tritikale, a nešto manje pšenica. Površine pod raži i ovsem će smanjiti. Od krmnih kultura, proizvodnja sirka i prosa koja je za nas zanemarljiva biće sve značajnija, kao i lucerke i trava. Suncokret će osvajati sve više površina, a krompir, šećerna repa i soja će se gajiti na sve manje površina.

Takva su predviđanja i treba im ne samo verovati, već i krenuti sa postupanjem po njima.

Poštovani čitaoče, ni sam ne znam da li sam pomogao u iznalaženju odgovora na gore postavljeno pitanje – šta i kako dalje? Možda je sve još nejasnije ili je pak sve čisto kao dlan. Na odgovore nećemo čekati dugo. Godinu, dve...

MOTORNE TESTERE

2 GODINE
GARANCIJE

GENERALNI UVOZNIK
I DISTRIBUTER ZA SRBIJU,
CRNU GORU, BOSNU I HERCEGOVINU

AGROMARKET DOO Kraljevačkog bataljona 235/2 34000 Kragujevac, Srbija
tel: 034/ 308 0001 308-001, fax: 034/ 308 016
Distributivni centri: Kragujevac: 034/300-435, Beograd: 011/84-88-307, Valjevo: 014/286-800,
Subotica: 024/753-307, Sombor: 025/432-410, Sremska Mitrovica: 022/649-013, Nis: 018/274-700
Bijeljina: +387 55 355 230, Gradiška: +387 51 809-840, Podgorica: 081/ 872-165

strength of the earth

Villager

seeds tools garden

Dr Andrija Pejić

Tritikale je vrsta žitarice nastala ukrštanjem pšenice i raži. U početku su je zahvaljujući nutritivnim vrednostima većim i od kukuruza, selekcioneri i stručnjaci za ishranu stoke preporučivali isključivo u ishrani svih vrsta stoke. Može se koristiti i zrelo zrno ali i na zeleno, siliran, sam ili u kombinaciji sa siliranim leguminozama.

Poslednjih godina, nutricionisti ga sve više uvode i u ljudsku ishranu, proizvodnju tzv. integralnih proizvoda, najčešće u kombinacijama sa pšeničnim brašnom (50:50).

Kako se radi o vrsti visoke prilagodljivosti prema različitim agroekološkim uslovima, to svakako da tritikale predstavlja vrstu kojoj pripada budućnost. Tritikale je moguće uspešno gajiti u veoma sušnim regionima, u uslovima minimalnih količina dostupnih mineralnih hraniva, na zaslanjenim terenima ali i na peskovitim.

TRITIKALE – ŽITARICA ZA STOČNU HRANU I...

Priprema za setvu je kao i za ostale ozime strnine – klasično oranje na dubinu od 25cm, ili varijanta redukovane obrade sa unakrsnim tanjiranjem što je česta praksa na vojvođanskim njivama. Naravno, izbor predsetvene pripreme zavisi i od količina padavina u periodu pred pripremu zemljišta. Pri većoj vlažnosti opravdana je redukovana obrada kako zbog manje potrošnje goriva tako i zbog brzine jer se obavlja širokozahvatnom mehanizacijom. Visoki prinosi se ne mogu ostvariti bez primene mineralnih hraniva, što važi i kod proizvodnje tritikala, s tim da je

Tab. 1 - Uporedne vrednosti sorata tritikala

Sorta	Visina stabla (cm)	Hektol. masa	Masa 1000 zrna	Otpornost na pepelnicu	Otpornost na lisnu rđu	Proteina (%)	Prinos t/ha
Orao	99,4	83,8	42,2	odlična	odlična	14,4	5,71
Odisej	97,7	79,7	43,4	odlična	odlična	14,5	5,79
KG-20	85,6	75,3	39,9	odlična	odlična	13,0	4,95
NS tritikale	114,3	79,3	42,1	odlična	odlična	14,2	5,03
Rtanj	100	>79	43	odlična	odlična	>14,	>5,0
Goranac	102	>79	45	odlična	odlična	>14	>5,0

nužno obaviti prethodnu analizu zemljišta, a na bazi rezultata potrebna hraniva ubaciti tokom osnovne obrade. Ukoliko analiza zemljišta nije urađena, preporuka je primeniti oko 300 kg/ha NPK (8:16:24 ili sličnog), a u prihrani koristiti AN (amonijum nitrar). Prihranu sa oko 150kg/ha treba izvršiti krajem februara, a u drugoj prihrani, krajem marta još 100 kg/ha, što se smatra optimumom za uspešnu proizvodnju.

Predsetvenu pripremu treba obaviti setvo-spremačem kako bi se obezbedio stabilan sloj zemljišta za klijanje i nicanje. Setvu u optimalnom roku, a to znači od kraja septembra do sredine oktobra meseca, obaviti sa 250 do 260 kg semena po hektaru. Idealna dubina ulaganja semena je 4 do 5cm. Ukoliko se svi ovi uslovi obezbede, dobiće se broj od 450 do 500 izniklih biljaka po m².

Selekcionisanje sorata tritikala pre dve decenije odvijalo se istovremeno u Centru za strna žita u Kragujevcu, u Zaječaru, u Centru za poljoprivredna i tehnološka istraživanja i naravno u Institutu u Novom Sadu. Danas je na sortnoj listi oko desetak kvalitetnih sorata od kojih se izdvajaju **KG 20, Rtanj, Goranac, NS tritikale, Odisej, Orao, Oganj**. Sa povećanjem tražnje i površina za setvu, rad na selekciji se intenzivira. Svaka sorta ima svoje karakteristike koje je preporučuju za određena područja, pa je tako **Odisej** najprisutniji na vojvođanskim njivama, **KG-20** u Šumadiji, a **Rtanj** i **Goranac** u Istočnoj i Južnoj Srbiji. Međutim ove sorte su zahvaljujući svom kvalitetu kupce našle i van granica naše zemlje.

Iako je tritikale robusna biljka i dobar tzv. čistač korova, i njemu je ponekad potrebna

zaštita od širokolisnih korovskih vrsta. Preporuka je primena herbicida **Mustang** u dozi od 0,6 do 0,8 l/ha, u zavisnosti od vrsta i brojnosti korova. U slučaju jake pojave prouzrokovala pegavosti lista, u fazi cvetanja preporučujemo primenu preparata **Rias, Bravo, Alto combi**. Kao i sve strnine, tokom jeseni i s proleća usev mogu oštetiti poljski miševi, pa se po potrebi primenjuju rodenticidi – gotovi mamci u aktivne rupe – **Gardentop, Cinkfosfid mamci** i dr.

Kombajniranje treba obaviti kada zrno ima oko 14% vlage kako bi se moglo uspešno lagerovati. Kako ima čvrstu plevicu i klas ne dolazi do osipanja prilikom žetve što znači da se sa njive pokupi gotovo svako zrno.

Tritikale je kao najmlađa vrsta žita našla svoje mesto u ratarskoj, a kvalitetom se izborila i u stočarskoj proizvodnji. Sve je više prisutna i u ljudskoj ishrani. Sve gore izneto daje joj s pravom poziciju jedne od najvažnijih biljaka budućnosti.

Vladimir Rajković, dipl. inž. polj.

U našoj najvećoj i najznačajnijoj selekcionoj kući, Institutu za ratarstvo i povrtarstvo Novi Sad do sada je stvoreno 351 sorta strnih žita. Vrednost stvorenih sorata pokazuje i .to da je u 12 stranih država priznato 34 sorte, koje ne samo da su priznate već su ušle i u redovnu proizvodnju na više stotina hiljada hektara. Ovo nesumnjivo govori o višedecenijskom kvalitetu oplemenjivanja i seleckije koja se sprovodi u Zavodu za strna žita. Na lovorikama se ne živi već je ovaj proces permanentan i kao posledicu imamo stalno stvaranje novih sorata koje uspešno nasleđuju sorte strnih žita koje su dugi niz godina na našim njivama i čine preko 90% ukupno zasejanih površina u Srbiji.

Za pravu priču o sortimentu koji se nudii u sezoni 2007/2008. godini, potrebno je osvrnuti se i na tek završenu žetvu. U

U jesenju setvu sa NS sortama strnih žita

Površine (ha)	Prosečan prinos (t/ha)	Proizvodnja (t)
561.765,00	3,5	1.966.000,00

uslovima koji su proizvodnju strnina pratili od setve u jesen 2006. godine, izostanka snežnog pokrivača, suši tokom bokorenja i vlatanja, kao i toplotnim udarima tokom zrenja ne treba trošiti previše reči. S toga je i ostvaren tokom žetve takav kakav je.

Iz godine u godinu, stručnjaci NS instituta kroz makro i demonstracione ogledе u različitim

rejonima i različitim klimatsko-edafskim uslovima prate nove, perspektivne sorte upoređujući ih sa standardnim sortama. Na taj način se vrši i pravilna rejonizacija sortimenta.

Ovi rezultati pokazuju da i u ovoj problematičnoj proizvodnoj godini novostvorene sorte daju rezultate koje ih preporučuju da narednih godina budu vodeće na poljima Srbije.

Sorta	Broj lokaliteta	Ostvareni prinos (t/ha)
NS 40s	31	5,85
Astra	29	5,57
Simonida	30	5,45
Helena	30	5,44
Oda	30	5,39
Dona	29	5,34
Pobeda	31	5,20

Sortiment za jesenju setvu 2007/2008.

Dominantne sorte

POBEDA – standardna, srednje kasna, potencijal rodnosti 9-10t, dobra otpornost na poleganje i niske temperature, izuzetno adaptibilna sorta, priznata u Mađarskoj, Rumuniji i Makedoniji

EVROPA 90 - srednje rana, potencijal rodnosti 9-10t, dobra otpornost na niske temperature, otporna na žitnu pijavicu, odlična meljivost

RENEANSNA - srednje rana, potencijal rodnosti 8-11t, dobra otpornost na niske temperature, tolerantna na poleganje

DRAGANA - srednje rana sorta, potencijal rodnosti 8-11t, dobra otpornost na niske

temperature, tolerantna na poleganje, adaptabilna sorta sa skromnim zahtevima za mineralnim hranivima

Sorte u širenju

RUSIJA - srednje kasna sorta, odlična otpornost na niske temperature, dobre rezultate daje u regionima sa oštrom zimom, velika biomasa

LJILJANA - srednje rana sorta, dobra otpornost na niske temperature, zadovoljavajuće prinose daje u sušnim uslovima.

Novе izuzetno perspektivne sorte

RAPSODIJA- srednje rana, odlična otpornost na niske temperature, otporna na poleganje, veoma tolerantna na sušu, izuzetno adaptibilna, na listi sorata u EU

NS 40S - srednje rana, otporna na niske temperature, visok potencijal rodnosti i do 14t, tolerantna na sušu, otporna na poleganje, uz dobru agrotehniku lako ostvaruje visoke prinose preko 9 t

Sorta	Optimalno vreme setve	Broj klijalih zrna/m ²
Pobeda	1-15. oktobar	450-500
Evropa 90	5-25. oktobar	500-550
NS rana 5	5-25. oktobar	500-550
Renesansa	10-25. oktobar	500-600
Rapsodija	5-20. oktobar	550-600
Rusija	1-15. oktobar	500-550
Dragana	5-25. oktobar	600-650
Ljiljana	5-20. oktobar	450-550
Nonius	25. septembar-5. oktobar	250-350
Novosadski 565	25.septembar-10. oktobar	300-350
Novosadski 535	25. septembar-10. oktobar	300-350
Novosadski 737	25. septembar- 10.oktobar	300-350
Odisej	10-31. oktobar	450-550

Ovoj grupi sorata treba pridodati i sorte **SIMONIDA** i **ARIJA** čije vreme tek dolazi i koje ćemo predstaviti proizvođačima u narednoj sezoni.

Ječam, bilo namenjen stočnoj ishrani ili industriji piva, zaslužuje posebno mesto u proizvodnji, a od brojnih sorata stvorenih u Novom Sadu, pažnju zaslužuju:

NS 525 – ozimi pivski - srednje rana sorta, odlična otpornost na poleganje, visok potencijal rodnosti

NS 565 – ozimi pivski - srednje rana sorta, tolerantan na sušu, dobra otpornost na poleganje, dobar kvalitet ostvaruje na zemljištima umerene plodnosti

NONIUS – ozimi stočni šestoredi - srednje rana sorta, otporan na niske temperature, dobra otpornost na poleganje, isključivo za ushranu stoke

NS 737 – ozimi stočni šestoredi - rana sorta, dobra otpornost na

niske temperature, dobre prinose na zemljištima umerene plodnosti.

Vrsta koja po svojim biološko-proizvodnim osobinama i adaptabilnošću se poslednjih godina širi je tritikale. I u selekciji ove vrste dostigli smo visok kvalitet što potvrđuju i sorte:

ODISEJ - srednje rana sorta, dobra otpornost na zimu, odlična otpornost na bolesti, može se koristiti na različite načine: kao stočna hrana, kao sirovina za dobijanje bioetanola, u industriji piva i spravljanju hleba mešanjem sa pšenicom

No, za uspeh u proizvodnji, pored kvalitetnih sorata treba ispoštovati i tehnološku disciplinu, a pre svega optimalno vreme setve i idealan sklop.

I na kraju, odnosno na početku nove sezone, setvom NS sorata ozimih strni na obezbeđujete sigurnu i ekonomičnu proizvodnju, a naravno i stičete pouzdanog poslovnog partnera.

Dragan Đorđević, dipl. inž. polj.

GODINA KOJU SU POJELI SUŠA I VATRA

U jednoj svojoj knjizi, Borislav Pekić, čiji je naslov pozajmljen i prepravljen u naslovu ovog teksta, kao da priča o problemima u zaštiti useva. Međutim, priča je o sasvim drugoj temi i periodu. Ali suština je slična – i jednu godinu (1948. i dalje), i tekuću, 2007., jedan broj ljudi, a u našem slučaju poljoprivrednici, najviše bi voleli da zaborave, ali će je pamtit i jer se desilo nešto što se dosad u toj meri i u tom intenzitetu nije dešavalo. A i u onoj knjizi niko nije očekivao ni takve obim niti takav intenzitet.

Mi smo se prvi put sudarili sa temperaturama vazduha koje su se pele do 45°C, odnosno „tropskim danima“ u trajanju od pet do deset dana. Da se ne zaboravi, zimskog pokrivača, odnosno snežnih padavina u periodu decembar-mart kao i da nije bilo. Uz to u drugoj i trećoj dekadi aprila, onda kada je najpotrebnije, padavina takođe nije bilo. Ne treba zaboraviti ni gradobitne padavine krajem maja i tokom juna. A onda, sa završetkom žetve i početkom turističke sezone kreću požari, po svom intenzitetu, učestalosti javljanja i teškoćama u gašenju nezabeleženi do sada. Dobar deo nedaća koje su opisane imaju zajednički imenitelj – čovek sa svojim činjenjima, a još više nečinjenjima.

Nama, delatnicima u poljoprivredi, možda je lakše da prvo pričamo o požarima. Gorela je listopadna i četinarska šuma, delovi nacionalnih parkova nisko rastinje ali i livade i pašnjaci. Prema podacima Uprave za šume Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Srbije, u periodu januar-avgust 2007. godine, na području naše republike nastalo je 258 šumskih požara. Ukupna opožarena površina šuma i šumskih površina u tom periodu iznosila je 33229 ha. U državnom vlasništvu gorelo je 11788 ha, a u privatnom posedu 21441 ha. U delokrugu kojim gazduju „Srbijašume“ izgorelo je 31136 ha, a na području „Vojvodinašume“ 600 ha. Direktno štete su procenjene na više desetina miliona evra ali je ustvari šteta neprocenjiva i generacije će je popravljati. Gorela su kako ih najčešće zovu „pluća planete“, emitovana je ogromna količina vrelih i štetnih gasova, brojna flora i fauna je uništena, a razrušena brojna staništa retkih životinja, a posebno ptica. O mikroorganizmima, tako neophodnih za život zemljišta da i ne govorimo. Posebno je zabrinjavajuće što je oko 1500ha šuma gorelo u nacionalnim parkovima (Đerdap, Tara, Borjak), kao i šume i pašnjaci na Staroj planini. O problemima u gašenju, helikopterima, avionima i ostalom neki drugi put.

Poljoprivrednici u celoj zemlji itekako su osetili sušu. Svakako ne u jednakom delu jer su neki krajevi imali i snežni pokrivač tokom zime i nešto povoljniji raspored padavina onda kada je trebalo. Međutim, severno-istočni, istočni i južni krajevi i delom centralna Srbija su posledice globalnog zagrevanja planete osetili na svojim njivama, na svojoj koži, u ambarima ali i u novčaniku.

Na području južnog Banata, padavine su na nivou višegodišnjeg proseka, ali je tokom perioda mart-avgust palo 293 mm vodenog taloga po metru kvadratnom, odnosno 183 mm manje, a temperature vazduha više za preko 3°C u odnosu na prosek. Ovakva situacija se odrazila i na prinose vodećih ratarskih kultura, pšenice (do 20% smanjenja), kukuruza 35 do 70%, soje oko 55%. Suncokret i šećerna repa su manjak padavina i visoke temperature lakše podneli, pa se štete kreću do 5% smanjenja prinosa.

Timočka i negotinska krajina, još od Obrenovića poznate kao „Srpski Sibir“ dugo će pamtili ovo leto ali i celu godinu. Hladna, suva zima kao da nagoveštava stepsku klimu u narednom periodu. Od januara do avgusta palo je 195,5 (Negotin) do 235 mm (Zaječar) vodenog taloga po kvadratnom metru, a zabeležen je i najtopliji dan 45,3°C. O izuzetno nepovoljnom rasporedu padavina i nije potrebno govoriti. Prema prikupljenim podacima, prinos pšenice umanjen je za 50 do 70%, kukuruza 60-70%, a na nekim površinama i 100%, suncokreta do 50%, krmno bilje oko 30%, voća, pre svega koštičavog do 25 do 30%, vinove loze 30% mada to nadoknađuje izuzetno visok sadržaj šećera u grožđu, a kod povrća 20 do 30%. U vrednosnom smislu dovoljan je pokazatelj Izveštaj Komisije za procenu šteta od suše na području Opštine Negotin koja je utvrdila direktne štete od suše na poljoprivrednom bilju u iznosu od oko 810 miliona dinara.

Niški i leskovački poljoprivrednici, slično kao i Timočani. U periodu januar-jul 212 mm vodenog taloga. Sušan april, kao i jul. A štete, značajne – pšenica i ječam 40%, kukuruz 70%, krmno bilje do 50%, koštičavo voće i jabuka do 40%, malina 30%, vinova loza 20%, i naravno „pasulj

nacionale“ oko 70%. Plodovito povrće s obzirom na navodnjavanje nije toliko osetilo problem suše ali je bilo mnogo plodova sa smanjenom ili nikakvom upotrebnom vrednošću zbog ožegotina od Sunca na koje se „kalemila“ suva ili vlažna trulež. Ako je uteha, cene pre svega paradajza i paprike su bile tokom cele sezone visoke.

Područje centralne Srbije takođe je osetilo posledice suše, ne u toj meri kao gore navedeni krajevi ali neka područja značajnije, a to se naravno odrazilo i na prinose pojedinih kultura. U periodu januar – avgust palo je preko 300 mm padavina, više nego u ostalim delovima ali i nedovoljno. U Rasinskom okrugu su prinosi pšenice i ječma smanjeni za 20 do 25%, a kukuruza 50 do 70%. Proizvođači krmnog bilja suočili su se sa samo dobrim prvim otkosom, dok su drugi i treći podbacili. Smanjenje prinosa je procenjeno na oko 30%. Voćne vrste su takođe osetile posledice suše što se očitovalo smanjenjem krupnoće ploda, povećanjem suve materije, umanjemem tržišne vrednosti. Procene su da se smanjenje kreće do 15%, a kod vinove loze i povrća do 10%.

Šta reći na kraju? Možda jedan od odgovora leži i u napomeni koju je dala Uprava za šume ...“u skoro svim slučajevima glavni uzrok nastanka požara bio je čovek odnosno njegova nepažnja, nemar, što ukazuje na potrebu sistemske edukacije stanovništva u narednom periodu“. Slično je i kod suše ali i grada – čovek je taj koji svojim delima značajno utiče na promenu klimatskih prilika, a to što nemamo razvijene sisteme za navodnjavanje i efikasnu protivgradnu zaštitu, to je već nemar.

Ovog teksta ne bi bilo da nije bilo pomoći koleginica i kolega iz Uprave za šume Ministarstva poljoprivrede Srbije, „Agrozavod“ Vršac, predstavništva „Agromarket“ Beograd i Niš, Zavoda za poljoprivredu Negotin i Opštine Negotin, Centra za poljoprivredu Zaječar, „Agrorazvoj“ iz Niša i Zavoda za poljoprivredu Leskovac, Poljoprivredne stanice Kruševac, kao i meteoroloških stanica u nekim od pomenutih gradova.

VREME SAJMOVA

Priredili: Dragutin Arsenijević, Goran Petrović, Bojan Đokić, D. B., D. Đ.

Kraj avgusta i početak septembra obeležile su brojne manifestacije u slavu pojedinih tzv. srpskih brendova koji svoje mesto nalaze na tržištima Srbije, a sve više i trpezama Evrope. Ove manifestacije bila su i prilika da se manje sredine pokažu u najboljem svetlu, okupe i ujedine poljoprivrednike i ostale preduzetnike oko zajedničkih proizvoda i animira sredina za još boljim i kvalitetnijim radom. Na svima njima, kompanija „Agromarket“ se predstavila svojim proizvodnim programom koji je izazvao veliko interesovanje jer je ponuda proizvoda takva da zadovoljava gotovo sve potrebe jednog domaćinstva, bilo da se radi o seoskom ili gradskom. U direktnim kontaktima sa posetiocima sajamskih priredbi, saradnici iz distributivnih centara kompanije „Agromarket“ u Valjevu, Nišu i Kragujevcu, pokazali su se korektnim gostima, pravim domaćinima, znalcima u oblastima koje „pokrivaju“ i druželjubivim kolegama.

Počnimo redom. U Blacu, gradiću podno Jastrepca, 24 i 25. avgusta, održani su 3. Dani šljive. Na placu pored , izlagalo je preko 100 proizvođača šljive i proizvoda od šljive. Bilo je tu i brojnih firmi koja se bave prehrambenom delatnošću i trgovinom. Ekipa iz distributivnog centra Niš kompanije „Agromarket“ predstavila se širokim asortimanom proizvoda namen-

jenih poljoprivredi i poljoprivrednicima, ali ne samo njima. Proizvodi iz programa pesticida, „Franchi“, „Di Martino“, „Villager“ izazvali su veliko interesovanje posetioca, njih preko 2000 tokom dva dana trajanja ove manifestacije u slavu šljive.

U Osečini su tokom 31. avgusta i 1. i 2. septembra održani Dani šljive - „Blago Srbije“. Tokom ova tri dana, preko 250 izlagača, od poljoprivrednih proizvođača, preko privrednih organizacija, prehrambene industrije, turističkih organizacija predstavili su svoje proizvode ali i delatnosti vezane za šljivu – ali i ostale voćne vrste. Bilo je tu i proizvodnje, prerade, trgovine ali i turizma, sve sa jednim predznakom – šljiva. Birane su i najbolja šljiva, rakija šljivovica-prepečenica, šljivov kolač, najbolji štand. Bili su na sajmu i naučnici i pesnici, i učenici i profesori, i seljaci i građani, i kupci i prodavci, i Slovenci i Makedonci.. Sve ih je ujedinila šljiva. Naravno, i

„Agromarket“. Saradnici iz distributivnog centra u Valjevu izložili su proizvode po kojima je „Agromarket“ i poznat u ovom kraju – pesticidi, seme i tzv. dopunski, odnosno hobi program u kome su dominirali program „Villager“ ali i novi „Dolmar“.

Proizvodi iz programa „Dolmar“, poznate firme, čiji je ekskluzivni zastupnik za Srbiju,

tokom 2007. godine postao „Agromarket“, predstavljeni su dilerima i serviserima iz cele Srbije, u Kragujevcu 1. septembra. Bila je to prilika da se uz prisustvo, kontrolu i savete Manhke Michaela, iz centrale kompanije „Dolmar“, predstavi rad i performanse brojnih motornih testera, trimera i kosačica. Preko 100 učesnika je uz pomoć kolega koji u „Agromarketu“ u Kragujevcu prate, razvijaju i šire ovaj program imalo je zadovoljstvo da ostvarene poslovne kontakte unapredi ali i da razvije prijateljske odnose u okviru druženja organizovanog nakon obuke. Jer u kreiranju nastupa i osvajanja tržišta uzajamno poverenje, korektni poslovni i prijateljski odnosi daju mnogo bolje rezultate.

Tokom 7. i 8. septembra u Vlasotincu je u organizaciji Udruženja voćara i vinogradara Vlasotinca, održan 3. sajam vina. Galerija Kulturnog centra u ovom gradu bila je premala da primi sve one kojima pre svega vinova loza ali i vino leže na srcu. Sajam je pored izložbenog imao i edukativni sadržaj na kome su održana predavanja o uzgoju, načinima rezidbe, pravilnoj zaštiti vinove loze ali i spravljanju vina. Pored vinara iz Vlasotinca i okoline, svoja vina su predstavili i vinari iz Topole, Skoplja. Bila je to prilika na kojoj se predstavio i „Agromarket“

zahvaljujući saradnicima iz distributivnog centra Niš. Pored najveće palete pesticida za zaštitu vinove loze (Ridomil Gold, Forum star, Switch, Pyrus, Blue bordo... ponuđena je i oprema za rezidbu, zaštitu ali i muljanje i čuvanje vina.

U Kragujevcu je od 15. do 17. septembra održan Poljoprivredni sajam. U novom objektu, reprezentativnog izgleda, na žalost nije bila i reprezentativna poseta. Iako su organizatori u želji da privuku veliki broj posetilaca predvideli besplatan ulaz, zakazala je reklama, tako da ni veliki broj Kragujevčana nije bio upoznat da se u njihovom gradu održava sajam poljoprivrede. Da li kragujevčani jesu ili nisu poljoprivrednici,

videlo se i po tome što je od 200.000 stanovnika grada, došlo samo oko 2.000 i to većinom dece koja su bila zainteresovana da se slikaju na traktorima i pored automobila Volkswagen koji je izložio „Amarket Auto“ u sklopu svog privrednog programa. To je takođe bila prilika da prikažemo svoj program i da možda, manje poljoprivrednim posetiocima pokažemo program alata i mašina Dolmar, Villager, Alko...

Grad Niš i Niška banja bili su domaćini Prvog poljoprivrednog sajma održanog 21., 22. i 23. septembra. Ovaj sajam nastao je na iskustvima i naporima u organizovanju poljoprivrednih izložbi u proteklih deset godina na kojem je uzelo učešće preko 50 privrednih organizacija, udruženja proizvođača, ali i pojedina. Na sajmu je predstavljena i poljoprivredna mehanizacija, oprema za navodnjavanje, zaštitu bilja, voćni plodovi i prerađevine, vina, mlečni proizvodi, stoka i priplodni materijal, rukotvorine ali i potencijal područja jugoistočne Srbije za agroturizam. Preko 5000 posetilaca tokom tri dana moglo je da se upozna i sa proizvodnim

programom kompanije „Agromarket“ koju su predstavili saradnici distributivnog centra Niš. I opet, veliko interesovanje za „Villager“, „Dolmar“, semenski materijal cveća iz programa „Franchi“, lukovice cveća iz programa „De Ree“ i ostali program i pesticida ali i garden programa. Ovaj sajam je pokazao da prostori Istočne i Južne Srbije trebaju ovakvu manifestaciju, da imaju šta da predstave i ponude ali i da su izvrsni domaćini.

MAXIM XL 035 FS

svetski standard u tretiranju semena kukuruza protiv prouzrokovala bolesti

Dr Miroslav Ivanović

Na našem tržištu danas se pored domaćeg može kupiti seme kukuruza skoro svih svetskih kompanija. Hibirdi su različiti, ali ono što seme kukuruza svih proizvođača povezuje je fungicid za tretiranje semena. Na etiketi se nalazi natpis „Seme tretirano fungicidom **Maxim XL 035 FS**“. Ako niste primetili, obratite pažnju sledeći put. Seme na kojem je fungicid **Maxim XL 035 FS** je garancija da će kvalitet semena, koji je sadržan u njegovoj genetici, klijavosti i čistoći, biti očuvan u sudaru sa realnim životnim uslovima za njega i mladu biljku. Seme u zemljištu nalazi povoljnu sredinu da daje novu biljku, ali u toj sredini istovremeno vrebaju opasnosti, pre svega u vidu patogenih gljiva. U povoljnim uslovima za njihov razvoj klijanje i nicanje biljaka je otežano, seme „truli“, mlade biljke propadaju ili se otežano i sporo razvijaju, pa se dobija neravnomeran sklop biljaka u usevu. Na kraju je prinos znatno niži, a sazrevanje neravnomerno, planiranje vremena žetve otežano.

Propadanje semena, klijanaca i mladih biljaka izazvano je uglavnom od strane dve vrste gljiva, rodova *Pythium* iz zemljišta i *Fusarium* koje se razvijaju i u zemljištu i na semenu. Neke dodatne bolesti napadaju posejano seme u određenim vremenskim uslovima, a prouzrokuju ih gljive rodova *Aspergillus* i *Penicillium*.

Dve aktivne materije u fungicidu **Maxim XL 035 FS** deluju na ova navažnije uzročnike propadanja semena. Fludioksonil je kontaktni fungicid jedinstvenog načina delovanja koji sprečava razvoj gljiva roda *Fusarium*, dok je mefenoksam (metalaksil-m) sistemična komponenta koja se usvaja u seme i klijance i „uništava“ gljive roda *Pythium*.

Preparat **Maxim XL 035 FS** je tečna formulacija koja se lako rastvara u vodi i sadrži emulgatore koji obezbeđuju ravnomerno nanošenje na seme, pa je ono potpuno pokriveno. Ovaj fungicid poseduje specijalan sistem surfaktanata koji omogućavaju odličnu lepljivost za seme, pa nema prađenja i gubitka preparata pri manipulaciji semenom. Seme tretirano preparatom **Maxim XL 035 FS** ima atraktivan crveni sjaj i odlične karakteristike protoka u uređajima za setvu, bez mogućnosti njihovog začepljenja.

Obe aktivne materije su male toksičnosti za ljude i životnu sredinu. **Maxim XL 035 FS** se primenjuje u vrlo malim količinama (100 ml na 100 kg semena). Preparat nije rizičan za zdravlje ljudi kada se radi o direktnom kontaktu sa sredstvom, inhalaciji ili absorpciji. Ne izaziva senzibilizaciju i iritaciju kože i sluzokože.

Postoji najmanje 10 dobrih razloga zbog čega je

Maxim XL 035 FS oslonac i selekcionih kuća i doradnih centara, pa zašto ne bi bio i Vaš izbor:

1. Izuzetna efikasnost
2. Širok spektar delovanja;
3. Sigurnost za seme, bez negativnog uticaja na klijavost;
4. Niska toksičnost za ljude, nema iritacije kože i oči pri primeni ili pri setvi tretiranog semena;
5. Kvalitetna formulacija;
6. Jednostavna za primenu;
7. Nema prašine;
8. Nema gubitka preparata;
9. Odlične karakteristike protoka;
10. Male količine primene.

Sa preparatom **Maxim XL 035 FS** mogu se i očekivati maksimalni prinosi.

Priredio: Dragan Đorđević

U prethodnom broju „Agrosveta“ predstavili smo vam pomalo zaboravljenu vrstu – ribizlu, koja po svemu što daje, pruža šansu našim voćarima za još jedan izvozni brend. No da bi to postala, potrebno je osvojiti tehnologiju proizvodnje, zaštite, nege i čuvanja. Publikacija Dr Mihaila Nikolića „Tehnologija proizvodnje ribizle“ nudi upravo to. Zahvaljujući razumevanju autora, iz publikacije izdajamo najinteresantnije detalje.

RIBIZLA

NAŠA NOVA ŠANSA

II deo

Izbor sorti za gajenje

Jedan od načina intenziviranja proizvodnje ribizle predstavlja introdukcija novih visokoproduktivnih sorti, koje će omogućiti ostvarivanje rentabilne proizvodnje uz konstantno prilagođavanje zahtevima tržišta. Posebnu pažnju privlače sorte koje su postigle dobre rezultate u zemljama sa velikom proizvodnjom ribizle.

Među sortama crne ribizle, izdvajaju se: **Ben Lomond** (*Ben Lomond*). Škotska sorta, zastupljena u proizvodnji od 1981. godine. Sazreva srednje rano, krajem juna.

Ben Nivis (*Ben Nevis*). Škotska sorta, u proizvodnji prisutna od 1981. godine. Pogodan za mehanizovanu berbu. Gaji se prevashodno za preradu.

Ben Sarek (*Ben Sarek*). Škotska sorta, registrovana 1984. godine. Sazreva oko nedelju dana ranije nego sorta Ben Lomond (početkom III dekadje juna). Pokazuje visoku toleranciju na mrazeve i hladnoću. Namenjena za svežu potrošnju.

Ben Konan (*Ben Connan*). Škotska sorta, srednje poznog vremena zrenja. Veoma je prinosa sorta koja ujednačeno sazreva i pogodna je za mehanizovanu berbu.

Titanija (*Titania*). Švedska sorta, ranog vremena zrenja (kraj II dekadje juna). Rodnosti je visoke i

redovne. Odlikuju se ujednačenim sazrevanjem i lakim odvajanjem pri berbi.

Bona (*Bona*). Poljska sorta, stvorena 1991. godine. Odlikuje se vrlo ranim vremenom zrenja (sredina juna) i visokim prinosisima. Plodovi su blagog ukusa zahvaljujući niskom sadržaju kiselina, a ne visokom sadržaju šećera. Naročito je pogodna za svežu potrošnju.

Među sortama crvene ribizle izdvajaju se: **Industrija** (*Heinemann's Rote Spatlese*). Stvorena je u Nemačkoj, a u proizvodnju je uvedena 1942. godine. Gaji se u značajnom obimu u više evropskih zemalja. Početkom osamdesetih godina je uvezena i u našu zemlju, pretežno na područje zapadne Srbije. Plodovi su intenzivno crvene boje i vrlo kiselog ukusa. Stoga se pretežno koristi za preradu, a manje za svežu potrošnju.

Džunifer (*Junifer*) - Francuska sorta, srednje ranog vremena zrenja (početak III dekada juna). Posедуje visok sadržaj rastvorljive suve materije, što je pored potrošnje u svežem stanju čini pogodnom i za preradu. Pogodna je za gajenje u plastenicima po sistemu špalira.

Random (*Random*). Holandska sorta. Visoke je rodnosti i srednje kasnog vremena zrenja (kraj juna - početak jula). Imaju slabo obojen sok, pa se prilikom prerade moraju mešati sa drugim bolje obojenim sortama. Bobice se nakon zrenja dobro drže u grozdu i ne otpadaju.

Red Pul (*Redpoll*). Američka sorta, veoma poularna u svetu. Odlikuje se poznim vremenom zrenja (polovina jula). Visoke je rodnosti i atraktivnog izgleda u vreme zrenja. Prvenstveno je namenjena svežoj potrošnji.

Rovada (*Rovada*). Stvorena je u Holandiji. Otpornost ove sorte na pozne prolećne mrazeve je rezultat kasnog cvetanja. Vrlo je rodna, kasnog vremena zrenja (kraj jula – početak avgusta) i visoke komercijalne vrednosti. Izuzetnih je organoleptičkih karakteristika ploda, slatko-nakiselog ukusa sa izraženom aromom. **Predstavlja standard sortu za tržište svežih plodova.**

Od sorata bele ribizle, izdvajaju se: **Primus** (*Primus*). Stvorena je u Slovačkoj. U proizvodnji je od 1977. godine. Ukus je slatko-nakiseo i blag. Pogodna je za potrošnju u svežem stanju, kao i za preradu.

Blanka (*Blanka*). Stvorena je u Slovačkoj. Fenofaze cvetanja i zrenja nastupaju nekoliko dana posle sorte Primus. Kombinovanih je svojstava, odnosno pokazuje pogodnost za industrijsku preradu i konzum u svežem stanju.

Viktorija (*Viktoria*). Češka sorta, srednje ranog vremena zrenja, visoke i redovne rodnosti. Ukus je pretežno slatkast i aromatičan.

Orion (*Orion*). Češka sorta, poznog vremena zrenja. Grozd je dug. Bobice su krupne, okruglastog oblika, beličasto sjajne i tanke pokožice. Ukus je slatkast, izuzetnog kvaliteta.

Izbor sistema gajenja

Dosadašnja dobra poljoprivredna praksa u zemljama u kojima se ribizla intenzivno gaji pokazala je da su se izdvojila dva sistema gajenja i to: **sistem žbunova** i **sistem žive ograde**.

Prvi sistem -*Sistem žbunova* je zastupljen u većini komercijalnih zasada u Evropi i Severnoj Americi. Može biti u kvadratnim rasporedom, sa rastojanjima 2 x 2 m ili 3 x 3 m i sa pravougaonim rasporedom sadnje, koji podrazumeva rastojanje između redova 2,5 do 3 m, a u redu 1,5 do 2 m.

Sistem žive ograde je sličan sistemu žbunova sa pravougaonim rasporedom sadnje, s tim što je preporučeni razmak unutar reda manji (1–2 m), tako da žbunovi popune čitav prostor u redu i zasad podseća na živu ogradu. Kod gajenja crne ribizle u sistemu žive ograde preporučuju se i manja rastojanja unutar reda: od 0,5 do 0,75 m ako je berba mehanizovana, dok pri ručnoj berbi razmak sadnje iznosi 1,2 m. Za sorte sa uspravnim porastom letorasta u žbunu (Ben serek ili Ben konan) preporučeni razmak u redu je 1 m.

Sistem žive ograde se više primenjuje u komercijalnim zasadima i na nešto većim površinama, jer je prikladniji za primenu mehanizacije u održavanju zemljišta i zaštiti protiv prouzrokovala bolesti i štetočina, kao i za mehanizovanu berbu.

Pored gajenja klasičnim metodama sa žbunovima na otvorenom polju, a u cilju pomeranja rokova berbe i zaštite od nepovoljnih klimatskih prilika, sve više se praktikuje tzv. **špalirsko gajenje crvene ribizle u zatvorenom prostoru** (plastenici) sa stubovima i dva reda žice. Prva žica se postavlja na visini od 40 cm, a druga na 80 cm. Pri formiranju špalirskog oblika žbuna rezidbom se ostavlja 5-7 stabala po dužnom metru, koja se pružaju u pravcu reda, razvođe i vezuju za žice.

Za ovaj način gajenja sadnja se obavlja na bankinama, a duž reda se postavlja folija radi lakšeg održavanja zemljišta. Primena ovog načina gajenja ima za cilj produžetak sezone zrenja i snabdevanja tržišta svežim plodovima u dužem vremenskom periodu.

Sadnja ribizle

Ovo je veoma važna operacija u procesu podizanja zasada ribizle jer od preduzetih mera u pripremi i izvođenju sadnje umnogome zavisi

i kasnije održavanje, nega, prinos i dugovečnost zasada.

Rastojanje sadnje. Neposredno pre sadnje treba izvršiti razmeravanje terena i određivanje pravca redova, odrediti rastojanje sadnje i izračunati broj sadnica potrebnih za datu površinu. U plantažnim zasadima, u kojima će se obrada zemljišta i zaštita od prouzrokovala bolesti i štetočina vršiti mehanizovano, preporučuje se rastojanje sadnje od **3 x 1 m** (3 m između redova i 1 m između sadnica u redu). To podrazumeva **3.330 sadnica po 1 ha**. Pravac redova treba da bude sever – jug.

Vreme sadnje. Ribizla se može saditi u periodu od opadanja lišća u jesen do kretanja vegetacije u proleće. Bolje rezultate daje rana jesenja sadnja, jer se do pojave niskih zimskih temperatura kod zasađenih prporaka obnove žile i time obezbeđuje bolje ukorenjavanje. Zato

Orjentacioni program zaštite ribizle (Veselin Šuljagić):

Faza razvoja – vreme primene	Bolesti i štetočine	Preparat	Koncentracija
Zimsko mirovanje - kraj februara -	gljivične bolesti, grinje i vaši	Cuprablau Z Galmin	0,35% 1 - 2%
Bubrenje i otvaranje pupoljaka	antraknoza, rđa, septorioza, grinje	Captan WP-50 Vertimec 018 EC	0,25% 0,1%
Porast letorasta – pred cvetanje	pepelnica, rđa, antraknoza, grinje, staklokrilac, vaši	Delan 700 WG Stroby DF Nurelle - D	0,05% 0,02% 0,1%
Posle precvetavanja	rđa, antraknoza, pepelnica, vaši, staklokrilac, galice, pedomerka	Captan WP-50 Score 250EC Actara 25 WG	0,25% 0,02 % 0,02 %
Posle berbe	rđa, antraknoza, grinje i pedomerke	Bravo 720 SC Vertimec 018 EC Actara 25 WG	0,25% 0,1% 0,02%
Otpadanje lišća	razne bolesti	Cuprablau Z	0,5 %

Prvo i drugo prskanje mogu se spojiti u jedno u vreme bubrenja pupoljaka

ne dolazi do izdizanja prporaka pod uticajem jačih zimskih mrazeva. Nešto ranija jesenja sadnja moguća je i zahvaljujući ranijem završetku vegetacije ribizle, pod uslovom da je zemljište na vreme pripremljeno za sadnju.

Prolećna sadnja se izvodi samo u slučaju kada se iz opravdanih razloga nije mogla obaviti u jesen. Ona nije poželjna jer uslovljava loš prijem sadnica i njihov slabiji razvoj. Ipak, ukoliko je potrebno obaviti prolećnu sadnju, važno je obaviti je što je moguće ranije – krajem februara ili početkom marta. Pri ovoj sadnji, da bi se smanjio rizik, neophodno je obezbediti zalivanje neposredno posle sadnje, a po potrebi i kasnije.

Tehnika sadnje. Priprema sadnica ribizle za sadnju podrazumeva pažljiv pregled korenovog sistema, pri čemu se sve oštećene i polomljene žile oštirim makazama skrate do zdravog dela. Ostale žile se skrate na oko ¼ njihove dužine. Posle toga, žile se potope u kašastu smešu napravljenu od jednakih delova sveže goveđe balege, ilovače i vode.

Tehnika sadnje zavisi od toga kako je zemljište prethodno pripremljeno. Ako je izvršeno obilno

đubrenje i duboka obrada, dovoljno je da se na obeleženim mestima iskopaju jamići takvih dimenzija da se u njih može normalno smestiti i pravilno rasporediti korenov sistem sadnice. Međutim, ako priprema zemljišta nije dobro izvedena, onda za svaki prporak treba iskopati jamić dimenzija najmanje 40 x 40 cm. Poželjno je sadnju obavljati nešto dublje (za 4–5 cm) nego što su sadnice bile u prporistu. Na taj način se obezbeđuje da se donja 2 do 3 pupoljka nalaze pod zemljom. Iz njih će se razviti bujne grane koje će formirati sopstveni koren, što će značajno uticati na pojačanu bujnost i vitalnost čitavog žbuna.

Ukoliko u pripremi zemljišta nije unet stajnjak onda se pri sadnji može uneti 1-2 kg po sadnici. Unosi se u momentu sadnje kada je korenov sistem pokriven sitnom zemljom, ali pre potpunog popunjavanja jamića sa zemljom.

Po obavljenoj sadnji, posebno u proleće, prporke ribizle treba zaliti sa 5–6 litara vode kako bi se zemljište priljubilo uz žile i kako bi se istisnuo vazduh oko njih.

Pri kasnijoj prolećnoj sadnji tamo gde je to moguće treba primeniti sadnju hidroburom.

Fertigacija veštačkom kišom

Slavoljub Vukičević, dipl. hem.

Ovogodišnja suša i ekstremno visoke temperature su pogubno uticale na useve i samo su proizvođači sa zalivnim sistemima uspeli da donekle umanje posledice nepovoljnih klimatskih uslova.

Na pojedinim parcelama intezivnim zalivanjem omogućeno je prisustvo vlage kao i rashlađivanje useva i zemljišta. Međutim intezivnim zalivanjem, veštačkom kišom, javlja se permanentan problem ispiranja hraniva u zemljištima, i što za posledicu ima nedovoljnu ishranjenost biljaka. Tako da i pored prisutne vlage u zemljištu, ne dolazi do očekivanog rasta useva. Naime, sve hranjive supstance makro

i mikro elementi bivaju sprani u dublje slojeve zemljišta, daleko od korenovog sistema jednogodišnjih biljaka. U godinama kakva je 2007., a prema predviđanjima i u narednim godinama se očekuje slična klimatska situacija, to stručnjaci za navodnjavanje ali i ishranu pokušavaju da nađu adekvatno rešenje. Jedno od mogućih rešenja je i fertigacija veštačkom kišom.

Naime, na parceli proizvođača Dejana Lazića iz sela Lalinca, u blizini Niša stručnjaci preduzeća „Agromarket“ i „Fertico“ postavili su proizvodni ogleđ fertigacije veštačkom kišom na usevu kupusa sorte *Pructor*. Ukupna površina

zasadenog kupusa je 90 ari, sađenog u četiri kvartala, vremenske razlike 7-10 dana.

Na postojeći zalivni sistem nadograđen je sud za vodotopljivo đubrivo **FitoFert Kristal 16:11:24**, iz kojega je pod pritiskom crpljen hranjivi rastvor, kroz cevi mešan sa zalivnom vodom i vršeno je tretiranje kupusa.

Prvo tretiranje je obavljeno početkom druge polovine vegetacije, tj. od formiranja 30% glavice.

Zalivanje parcele je trajalo 4 sata, a samo tretiranje hranjivim rastvorom je vršeno u zadnjem kvartalu zalivanja. Preporučena doza đubriva **FitoFert Kristal 16:11:24** iznosila Deset dana nakon zadnjeg tretmana obrana je prva površina od 20 ari i sa nje ubrano rekordnih 21 tona kupusa.

Količina primene je 5 g/m² i izvršena su tri tretmana u razmaku od 10 dana.

Fertigacija veštačkom kišom objedinila je folijarnu i fertigacionu primenu vodotopljivog

đubriva i rezultati nisu izostali. Po rečima samog Dejana Lazića proizvođača, ovakav rod i stanje biljaka je dosada neviđen, a isti princip zalivanja i prihrane dogodine primeniće i na drugim usevima, krompiru i kukuruzu jer je investicija mala, a višestruko isplativa.

Ovakav sistem fertigacije veštačkom kišom podudaran je sistemu kap po kap, i lako se može nadograditi na sve postojeće zalivne sisteme statične i pokretne (tifon, ranger, itd). Fertigacija veštačkom kišom može bitno uticati na kvalitet, stanje i rodnost vaših useva. Posebna pogodnost je to što se tretiranje vrši prilikom zalivanja, tj. ne angažuju se dopunska sredstva ni oprema već koristi postojeći zalivni sistem.

Pre tretiranja potrebno je izvršiti proračune protoka, količine i vrste preporučenih **FitoFert Kristal** vodotopljivih đubriva u zavisnosti od vrste i stadijuma useva, a za to se možete obratiti stručnim službama preduzeća „**Agromarket**“ i „**Fertico**“.

Goran Petrović, dipl. ing. zaštite bilja

Prognozno izveštajna služba u zaštiti bilja grada Niša formirana je i počela sa radom 2003/2004 godine, sredstvima iz gradskog fonda za razvoj poljoprivrede. Opremljena je sa četrnaest automatskih agrometeoroloških stanica, pratećim softverom i računarskom opremom. Za uspešno obavljanje ovih poslova, sem odgovarajuće tehničke opremljenosti radi praćenja meteoroloških parametara, obezbeđena je i konstantna prisutnost stručnjaka

Prognozno izveštajna služba

na terenu, u cilju praćenja biološkog razvoja prouzrokovaca biljnih bolesti i štetočina. Iz tih razloga služba je organizovana u područnom Zavodu za poljoprivredu DP "Agrorazvoj" Niš, za segment prognoze u ratarsko-povrtarskoj, i delimično voćarskoj proizvodnji i Institutu za primenu nauke u poljoprivredi –Centru za vinogradarstvo i vinarstvo Niš, za segment prognoze u vinogradarskoj i delimično voćarskoj proizvodnji. Posao službe PIS-a je da prateći meteorološke i biološke parametre, prognozira momenat povišene pojave i prelaska "praga štetnosti" biljnih bolesti i štetočina i na vreme signalizira poljoprivrednicima optimalni momenat i izbor sredstava za njihovo uspešno suzbijanje.

Do danas je izdato i prosleđeno poljoprivrednicima preko 80 obaveštenja. Spisak bolesti sa pozitivne liste biljnih bolesti i štetočina koje prati PIS – služba grada Niša:

Voćarska proizvodnja

Čađava krastavost jabuke (*Venturia inaequalis*), pepelnica jabuke (*Podosphaera leucotricha*), kovrdžavost lista breskve (*Taphrinia deformans*), sušenje rodni grančica i cvetova višnje, šljive i breskve (*Monilinia spp.*), mrke pegavosti lišća višnje i trešnje (*Coccomices hiemalis*), jabukin smotavac (*Cydia pomonella*), šljivin smotavac (*Cydia/Laspeyresia/Graoholita funebrana*), Biljne vaši (*Aphididae*), šljivina osa (*Haplocampa spp.*), trešnjina muva (*Rhagilethis cerasi*), kruškina buva (*Psylla pyri*), kao i bolesti i štetočine jagodastog voća.

Automatske agrometeorološke stanice

Vinova loza

Plamenjača vinove loze (*Plasmopara viticola*), pepelnica vinove loze (*Uncinula necator*), siva trulež ("buđavost") vinove loze (*Botrytis cinerea*), fitoplazma vinove loze odnosno njen prenosilac cikada (*Scaphoideus titanus* Ball).

Ratarsko-povrtarska proizvodnja

Suzbijanje korova i zaštita od bolesti i štetočina paradajza, paprike, krastavca, krompira, mrkve, cvekle, luka, lisnatog povrća, graška i pasulja, lucerke, pšenice, ječma, kukuruza. Sufinansiranjem rada PIS-a u 2007 godini sa 700.000 dinara (prognozno - izveštajne službe u zaštiti bilja) grad u skladu sa svojim obavezama po Zakonu o zaštiti bilja nastavlja finansijski u podršku i rad ove službe na svojoj teritoriji. Plave tačke predstavljaju sistem PIS-a organizovan preko područnog Zavoda za poljoprivredu DP "Agrorazvoj" Niš, a narandžaste-sistem PIS-a organizovan preko Centra za vinogradarstvo i vinarstvo Niš.

Organizacija sistema pis

 ПИС-прогнозно извештајна служба Града Ниша организована у Центру за виноградарство и винарство Ниш дана 05.06.2007.године објављује:

ОБАВЕШТЕЊЕ

О ЗАШТИТИ ВИНОВЕ ЛОЗЕ ОД ПЛАМЕЊАЧЕ И ПЕПЕЛНИЦЕ

Пламењача
 За сузбијање пламењаче винове лозе постоји велики избор препарата и може се користити један од наведених:
FORUM STAR – 2,0 кг/ха, POLYRAM DF – 0,2 %, EQUATION PRO WG – 0,4 кг/ха, ANTRACOL WP-70 – 0,2%, CURZATE M-WG – 0,3%, DELAN 750-SC – 0,035%, FOLPAN 80-WDG – 0,2%, ACROBAT MZ-WG – 0,25%, DITHANE M-70 – 0,25%, DITHANE DG NEOTEC – 2,5 кг/ха, MELODY COMBI 43,5-WP – 2,5 кг/ха, MIKAL FLASH – 0,4%, RIDOMIL GOLD MZ 68-WG – 2,5 кг/ха, VERITA – 0,3%, CINEB S-65 – 0,3%, и др.

Пепелница
 Пепелница се може сузбити једним од препарата:
TOPAS 100-EC – 0,025%, STROBY DF – 0,02%, CRYSTAL 250-SC – 0,02%, FALCON EC-460 – 0,4 л/ха, BAYLETON WP-25 – 0,02%, ANVIL – 0,025%, TILT 250-EC – 0,015%, KARATHANE EC – 0,05%, SYSTHANE 12-E – 0,025%, RUBIGAN – 0,02%, SABITHANE – 0,04%, OLYMP 10-EW – 0,016%, TRIFMINE 30-WP – 0,05%, KUMULUS DF – 0,5%, KOLOSUL – 0,5% и др.

Пламењача + пепелница
 Пламењачу и пепелницу истовремено сузбијају препарати као што су:
QUADRIS MAX – 0,2%, CABRIO TOP – 0,2%, FOLICUR EM 50-WP – 0,25%, SHAVIT-F – 0,3%, и др.

Сива трuleж
 Са хемијском заштитом против сиве трuleжи треба отпочети одмах по прецветавању, када паразит насељава незаметнуте и збачене цветове са цветне лозе јер се тада развија тзв. "сапрофитска фаза" у којој се патоген прилагођава на ткиво лозе.
 За сузбијање сиве трuleжи може се користити један од наведених препарата:
RONILAN-DF – 1,0 кг/ха, MYTHOS – 2,5 кг/ха, TELDOR 500-SC – 0,1%, SWITCH 62,5-WG – 0,8 кг/ха, SUMILEX 50-FL – 1,0 л/ха, KIDAN – 0,3% и др.

Програм заштите огледног винограда Центра за виноградарство и винарство у Нишу је комбинација препарата:
QUADRIS MAX – 0,2% + KUMULUS DF – 0,3% + RONILAN-DF – 1,0 кг/ха.

ЗАШТИТА ВИНОГРАДА ПОСЛЕ ГРАДА

У циљу санирања озледа на лози од града и спречавања појаве беле трuleжи грођа (*Coniella diploidiella*) неопходно је обавити превентивно прскање бакарним препаратима ра Ову меру заштите треба обавити најкасније 12-18 сати после невремена – града. Уколико се прскање не изведе у наведеном року умањује се ефекат примењене мере. Препарати које можете користити су:
CUPROXAT – 0,3%, BORDOVSKA ČORBA – 1%, FOLPAN – 0,2%.

Информације које се односе на проблематику заштите винове лозе можете добити сваког радног дана путем телефона 018/541-128 и 541-023 од 7-15 часова.

Г Р А Д Н И Ш
УПРАВА ЗА ПРИВРЕДУ ОДРЖИВИ РАЗВОЈ И
ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
ОДСЕК ЗА РАЗВОЈ СЕЛА

Primer obaveštenja PIS-a

NEOPHODNOST UPOTREBE SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA

Dušan Radojević, dipl. inž. polj.

Našim poljoprivrednicima pruža se u narednim godinama prilika da svoje visokovredne proizvode (malina, kupina, višnja, šljiva, vino, povrće i dr.) izveze i ponudi ga veoma izbirljivom tržištu zemalja evropske unije ali i šire. To sa sobom nosi i dodatni teret odgovornosti, jer pored kvaliteta koji poseduju, moraju da ispunjavaju stroga pravila vezana za ostatke pesticida. Ovo znači da proizvođači moraju posedovati određeni nivo znanja, ali još više nivo svesti o pravilnoj primeni pesticida. U ovom i narednim tekstovima pokušaćemo da pomognemo proizvođačima, jer BASF ima tu obavezu ali još više odgovornost, obzirom na paletu pesticida koju je ponudio poljoprivrednicima u Srbiji.

Kao potrošači s pravom očekujemo, čak i zahtevamo dovoljnu količinu hrane, koja naravno mora da bude visokog kvaliteta i cenovno pristupačna. Do ovog naizgled relativno lakog cilja, međutim nije lako doći iz više razloga, broj stanovnika na zemlji svake godine poraste za oko 80 miliona s jedne strane, dok s druge strane erozijom tla i urbanizacijom drastično se smanjuju obradive površine. Deo godišnjeg prinosa odnesu i abiotski činioci koji poslednjih godina imaju jak intenzitet – suša, poplave, grad, mraz. Ali usled napada korovskih biljaka, insekata i biljnih bolesti gubi se 20-40% potencijalne proizvodnje hrane na godišnjem nivou, tako da mere nege i zaštite i posebno upotreba sredstava za zaštitu bilja za sigurnu i zdravu proizvodnju hrane postaje sve izraženija, pa i neophodnost.

Mere zaštite i primena sredstava za zaštitu bilja su svi postupci koji se primenjuju sa samo jednim krajnjim ciljem da se gajena biljka održi

zdravom kako bi dala optimalan prinos. Naime, kada različite štetni organizmi napadnu biljku ona se kao i svaki živi organizam nastoji odbraniti sama. Odbranu biljke pomažu sami proizvođači tako što vrše izbor staništa, vrste, sorte, obrade zemljišta, kvalitetnog đubrenja, nivoa primenjene agrotehnike. Tek kada to ne da rezultate, pristupa se zaštiti gajene biljke hemijskim sredstvima.

U današnje vreme, savremena sredstva za zaštitu bilja se proizvode tako da moraju da zadovolje tri osnovna elementa:

- moraju biti neškodljiva za osobe koje su u kontaktu sa njima tokom proizvodnje, transporta, primene ali i konzumacije proizvoda i hrane
- Moraju da budu specifična u delovanju i usmerena, tj. Da su efikasna samo protiv bolesti, korovskih biljaka i štetocina za koja su namenjena

- moraju da budu kratkog veka trajanja što znači da se nakon postizanja određenog cilja

moraju raspasti na jednostavne hemijske komponente koje nisu štetne po ljude i okolinu.

Manje više današnja sredstva za zaštitu bilja doziraju se u gramima, a ne u kilogramima po hektaru. Ona su manje toksična, specifična (usmerena na određeni štetni organizam), biorazgradljivija nego ranije, te se moraju koristiti sa puno pažnje i tačnosti. Poljoprivredni proizvođači su ti koji imaju najviše direktne koristi od sredstava za zaštitu bilja koja im omogućavaju jednostavniju i lakšu proizvodnju. Samim tim oni moraju i biti posebno obučeni za njihovu pravilnu primenu jer za razliku od većine drugih ljudi poljoprivrednici žive tamo gde i rade, njihove porodice, stoka i ljubimci takođe žive u toj zajednici tako da oni moraju biti posebno oprezni pri korišćenju, skladištenju i rukovanju sredstvima za zaštitu bilja.

Poljoprivredni proizvođači savete u vezi upotrebe sredstava za zaštitu bilja dobijaju od stručnjaka savetodavnih službi (stanice, zavodi, instituti), stručnih lica u poljoprivrednim apotekama, stručnjacima-predstavnicima pojedinih hemijskih kompanija. Proizvođači pesticida su obavezni da stave uputstva na pakovanjima koja daju bitne podatke o štetnom organizmu na koje deluje, količini primene, vremenu primene, kao i merama predostrožnosti

koja se moraju preduzeti radi bezbedne primene.

Iako se u našem slučaju misli da se o zaštiti bilja i primeni pesticida sve zna i da je njihova upotreba laka i jednostavna, nažalost veoma često dolazi do zakazivanja najvažnije karike u tom lancu, a to je ljudski faktor. Naime naši ljudi veoma često sebi dozvoljavaju neke nedozvoljene stvari, kao što su povećavanje količine primene, nesavjesno rukovanje, nepravilna upotreba i još mnogo toga.

Kao primer navešćemo primer poljoprivrednog proizvođača koji mora fungicidom da zaštiti usev pšenice. Na uputstvu o

proizvodu piše da je sadržaj aktivne materije u preparatu 50%. Ovaj proizvod se mora iskoristiti u količini od 1l/ha sa 200 l/ha vode. Ovo znači da svaki kvadratni metar polja pšenice treba da primi 0.05 g aktivne materije. Ako znamo da u kvadratnom metru polja raste 300 biljaka znači da svaka biljka primi samo 0.00017 grama aktivne materije.

Samovoljnim povećavanjem količine primene ne dobijamo ni u kvalitetu ni u kvantitetu, već proizvod opterećujemo nepotrebnom i štetnom količinom pesticida. I to je ono zbog čega postoje problemi u izvozu poljoprivrednih proizvoda ali i na domaćem tržištu. Istovremeno, nedovoljno informisanim ljudima, mi ljudi iz struke zaštite bilja pružamo šansu da nas optuže za ugrozavanje životne sredine.

Zato bi poljoprivredni proizvođači morali da koriste sredstva za zaštitu bilja na pravilan i odgovoran način. Tako štite sebe, i životnu sredinu, povećavaju prihode sa svog gazdinstva i ono što je najvažnije proizvode sigurnu, visoko kvalitetnu hranu koju potrošači žele. A sve što je čovek stvorio za svoju upotrebu i korist postaje opasno tek kada na scenu stupi ljudski faktor i tek načinom upravljanja se otkrivaju potencijalne opasnosti.

ES-2140 A

Napon	33 cm ³
Snaga	2000 W
Težina motora	4,4 kg
Korak lanca	150 m ²
Dužina reza	40 cm

*testere***PS-400**

Radna zapremina motora	39 cm ³
Snaga	1,7 kW (2,3 KS)
Težina motora	4,0 kg
Rezervoar / gorivo	0,4 l
Korak lanca	3/8, 1,3 mm, 0,050"
Dužina reza	30 / 35 / 40 cm

PS-7900**PS-7300****PS-6400**

Radna zapremina motora	79 cm ³	73 cm ³	64 cm ³
Snaga	4,6 kW (6,3 KS)	4,2 kW (5,7 KS)	3,5 kW (4,8 KS)
Težina motora	6,3 kg	6,3 kg	6,3 kg
Rezervoar / gorivo	0,75 l	0,75 l	0,75 l
Korak lanca	3/8, 1,5 mm, 0,58"	3/8, 1,5 mm, 0,58"	3/8, 1,5 mm, 0,58"
Dužina reza	45 / 50 / 60 / 70 cm	45 / 50 / 60 cm	45 / 50 / 60 cm

**DOLMAR TESTERE
PRIRUČNE, LAKE,
ZA KUĆU, ŠUMU,
I BAŠTU!**

DOLMAR**PS-5000**

Radna zapremina motora	50 cm ³
Snaga	2,8 kW (3,8 KS)
Širina utora	1,5 mm
Težina motora	5,1 kg
Ekološka uljna pumpa	+
Rezervoar / gorivo	0,47 l
Korak lanca	3/8, 1,5 mm, 0,058"
Dužina reza	33 / 38 / 45 cm

PS-34

Radna zapremina motora	33 cm ³
Snaga	1,3 kW (1,8 KS)
Težina motora	4,7 kg
Rezervoar / gorivo	0,37 l
Korak lanca	3/8, 1,3 mm, 0,050"
Dužina reza	30 / 35 / 40 cm

Radna zapremina motora	52 cm ³	43 cm ³	52 cm ³
Snaga	2,4 kW (3,3 KS)	2,0 kW (2,8 KS)	2,7 kW (3,7 KS)
Težina motora	5,1 kg	5,1 kg	5,1 kg
Rezervoar / gorivo	0,56 l	0,56 l	0,56 l
Korak lanca	3/8, 1,5 m, 0,058"	3/8, 1,5 m, 0,058"	3/8, 1,5 m, 0,058"
Dužina reza	33 / 38 / 45 cm	33 / 38 / 45 cm	33 / 38 / 45 cm

**111
109
115**

AGROMARKET DOO Kraljevačkog bataljona 235/2

34000 Kragujevac, Srbija tel: 034/ 308 000 i 308-001, fax: 034/ 308 016
Distributivni centri: Kragujevac: 034/300-435, Beograd: 011/84-88-307,
 Valjevo: 014/286-800, Subotica: 024/753-307, Sombor: 025/432-410,
 Sremska Mitrovica: 022/649-013, Niš: 018/274-700, Podgorica: 081/ 872-165

Radna zapremina motora
Snaga
Težina (bez reznog alata)
Rezervoar / gorivo
Dužina reza
Standardni rezni set

MS-4510

45 cm³
2,3 kW (3,1 KS)
7,9 kg
1,0 l
45 / 50 / 60 / 70 cm
Nož za šikaru (D)
List (dletasti) (M)

MS-4010

39 cm³
1,8 kW (2,5 KS)
7,9 kg
1,0 l
45 / 50 / 60 cm
Nož za šikaru (D)
List (dletasti) (M)

MS-340

33 cm³
1,6 kW (2,2 KS)
6,7 kg
0,5 l
45 / 50 / 60 cm
Nož 4 - zubni

Radna zapremina motora
Snaga
Težina (bez reznog alata)
Rezervoar / gorivo
Standardni pribor

MS-430 U

42,7 cm³
1,27 kW (1,8 KS)
8,5 kg
0,9 l
Nož 4-zuba

Radna zapremina motora
Snaga
Težina bez reznog alata
Rezervoar / gorivo
Standardni rezni alat

MS-290 U

29 cm³
1,0 kW (1,36 KS)
5,7 kg
0,5 l
Nož 4 - zubni

*trimeri***DOLMAR**

Spisak dilera za Srbiju i Crnu Goru:

*prodaja
servis
rezervni
delovi*

Aleksandrovac **Unikomerc** tel: 037/761-802
Arlje **Stefan** tel: 031/891-400
Bajina Bašta **Bioflora** tel: 064/234-3100
Bečej **Protehnik** tel: 021/691-75-48
Beograd **Merkur** tel: 011/20-90-331
Beograd **Ergoline** tel: 011/2659-662
Beograd **Mi&Max** tel: 011/264-3291
Beograd **Mi&Max** tel: 011/355-8163
Blace **Grbić** tel: 027/373-313
Bogatić **Brazda** tel: 015/411-295
Desimirovac **Sumadijakop** tel: 034/561-465
Erdevik **Agrohemik** tel: 022/755-002
Ivanjica **Izba** tel: 032/660-260
Jagodina **Agrotehnika** tel: 035/241-565
Jasenovo **Basaraba Komerc** tel: 013/855-333
Kladovo **Lukas** tel: 019/800-510
Knjaževac **Suzi** tel: 019/732-364
Kovin **Sunce** tel: 062/821-9600
Kosjerić **Poljopromet** tel: 063/640-950
Kragujevac **Mondošped** tel: 034/33-84-33
Kraljevo **Popović** tel: 036/323-775
Lazarevac **Tadić** tel: 014/818-6542
Leskovac **Homcentar Vera** tel: 016/21-67-67
Loznica **Unokomerc** tel: 015/881-882
Mala Plana **Bubamara** tel: 027/53-101
Mionica **Viltrade** tel: 014/61-177
Negotin **Leon** tel: 019/544-304
Niš **Tehnoniš** tel: 018/628-185
Novi Pazar **AgroNeva** tel: 064/637-0425
Novo Selo **Duma** tel: 063/632-989
Osečina **Petrović Promet** tel: 063/8548-872
Piot **Poljopotić** tel: 010/336-584
Požarevac **Elmot** tel: 012/212-460
Požega **Disagrooprema** tel: 031/823-394
Mačvanski Prnjavor **Cer** tel: 015/282-187
Priboj **AgroNik** tel: 033/451-228
Raška **Seme** tel: 063/649-983
Sr. Mitrovica **Varmeđa Promet** 022/625-087

Subotica **Centargorenje** 024/715-648
Svrljig **Čokipromet** tel: 018/823-413
Svilajnac **Moto Kruno** tel: 035/323-273
Šabac **Nikola i sinovi** tel: 015/344-850
Sid **Gvožđar Inex** tel: 022/712-407
Tečić+Rekovac **Agrolevač** tel: 063/603-391
Topola **Saša** tel: 034/813-913
Ub **Agromaks** tel: 014/415-665
Užice **Disagrooprema** tel: 031/513-675
Valjevo **Miks** tel: 063/348-393
Velika Plana **Čačak** tel: 063/771-4657
Vladičin Han+Surdulica **Agrometal** tel: 063/8109-015
Vladimirci **Žareks** tel: 015/335-212
Vranje **Oskarpromet** tel: 063/496-100
Vršac **Agrolek** tel: 013/834-502
Zaječar **Hibrid** tel: 019/421-504
Zdravčići **Disagrooprema** tel: 031/826-181
Zrenjanin **Tišma** tel: 023/525-233
Zrenjanin **AB Trgovina** tel: 064/263-9658

LET'S DO IT

Indija **VBA** tel: 022/551-602
Kragujevac **Iris** tel: 034/373-330
Kruševac **Autouniverzal** tel: 037/420-770
Kula **Kuća Alata** tel: 025/722-102
Subotica **D.o.o. Project** tel: 024/682-450

CRNA GORA

Rožaj **Barmahale** tel: 069/033-487
Bijelo Polje **Pekometal** tel: 069/027-794
Kolašin **Montanaro** tel: 069/026-431
Pljevlja **Proleće** tel: 067/816-135
Nikšić **DS Komerc** tel: 069/891-959
Podgorica **AgroD** tel: 069/484-952
Ulcinj **Enikom** tel: 069/032-162

GENERALNI UVOZNIK I
DISTRIBUTER ZA SRBIJU,
CRNU GORU